

5. SZAVAKKAL IS TISZTELHETJÜK ISTENT

„*Ne mondd ki hiába...!*”

(A 3. parancsolat)

Gyülekezeti óraszám: 1. Egyházi iskolák óraszám: 1.

(1Sám 17)

TEOLÓGIAI ALAPVETÉS

(*Felhasznált irodalom:* Dr. Szücs Ferenc: Teológiai etika, Budapest, 1993; Dr. Török István: Dogmatika; Dr. J. Douma: A Tízparancsolat)

3. Parancsolat:

Az Ószövetségben a név a személyiségnek a kifejezése volt. A név kifejezte viselőjének a személyiségét. A név nem azt jelentette az ókorban, hogy kit hogyan hívtak, hanem azt, hogy ki az, akit a név takar. Az Ószövetség több történetében találkozunk azzal, hogy Isten nem mondja meg a nevét, nem mutatkozik be. Az embernek nem fontos tudnia az Isten nevét. Isten nem mondja meg a nevét Jákóbnak a küzdelme során. Amikor először bemutatkozik Isten, akkor is titokzatos nevet használ: „*Vagyok, aki vagyok.*” Semmi más biztosítékot nem ad Isten önmagáról, mint az ígéretet, hogy a néppel lesz. Megmentőként és szabadítóként ígéri önmagát. Isten nevét hiába felvenni azt jelenti, hogy visszaélni Istennek a nevével. Kísérlet arra, hogy az ember Istent a befolyása alá vegye, Isten irányítsa. Ilyen eset volt a varázslás például. Azért mondták ki ennek során az Isten nevét, hogy Isten odahívják és erőforrásként használva őt emberi célok megvalósítására vegyék rá. Istennel ezt nem lehet. Nem használhatja az ember arra Istent, hogy másoknak rosszat kívánjon vagy megjósolja a jövőt. Nem lehet Isten erejét öncélúan használni. Ez a parancsolat eredeti értelmezése. A zsidó nép annyira komolyan vette ezt a parancsolatot, hogy Isten nevének a kimondását tiltotta meg, hogy ezzel előzze meg a helytelen használatot. Miközben a parancsolat eredeti értelme szerint, hasonlóan a második parancsolathoz, Isten azt akarja megtiltani, hogy az ember kísérletet tegyen Isten irányítására. A második parancsolatban azt tiltja, hogy ne zárja be Isten tárgyakra, a harmadik parancsolat azt tiltja meg, hogy az ember ne zárja szavakba Istent. Az Isten neve nem lehet kényszerítő eszköz az ember kezében arra, hogy Isten tegyen meg valamit.

Az ószövetségi történetek szerint Isten nevével több módon visszaéltek. A varázslás az egyik ilyen mód, amit szigorúan megtilt Isten. (5Móz 18,10kk.) Ebben az esetben parancsolni akar a varázsló Istennek. A varázslással való gyógyítás helyett a Biblia azt tanítja, hogy Istent segítségül lehet hívni, hogy gyógyuljon meg valaki. Isten megígéri, hogy a varázslók helyett prófétákat fog kiválasztani, elküldeni, akik egészen pontosan az Ő akaratát és üzenetét fogják közvetíteni. A próféták szájába adja Igéjét. (Ez 18,18) Isten maga dönti el, ahogyan Ő akarja, hogy meggyógyít-e valakit, vagy nem. És nem az ember rendelkezik ilyen döntések felett.

A másik visszaélési mód, amiről olvasunk: a hamis próféták esete. Azt állítják, hogy Isten nevében szólnak, Isten akaratát közlik, miközben Isten nevében a saját vagy a király kívánsága szerinti gondolatokat mondták. A hamis eskü is Isten nevével való visszaélést jelenti. A hazugságot azzal akarja megerősíteni valaki, hogy Isten nevét is kimondja.

Jézus Krisztus neve az Ő személyiségének a lényegére utal. A Heidelbergi Káté 19. kérdés-felelete fogalmazza meg azt, hogy Isten a kezdetektől fogva kijelentette a teremtményeinek az igazságát. Már az Éden kertben, később a pátriárkák, próféták által, majd áldozatokkal és a törvény által előírt szertartásokkal kiabrázolt, és legvégül Jézusban teljesített be. Az Isten nevével való visszaélés helyett a Biblia az Isten nevének a magasztalását és dicsőítését tanítja. Amikor az ember nem Isten akarja hatalmában tartani, hanem Isten hatalmáért ad hálát.

Isten nevének hiába felvétele, azaz amit a parancsolat megtilt:

- Ha Istennel kapcsolatban olyasmit gondolunk, mondunk, ami nem felel meg neve fenségének, és nem neve magasztalására szolgál. Az Isten nevével való káromkodás is ide tartozik.
- Ha Isten Igéjével vagy titkaival kapcsolatban elhamarkodottan, gonoszul visszaélünk nagyravágyásból, kapzsiságból vagy élcélődésből.
- Ha Isten munkáit lekicsinylően, gyalázva illetjük.
- Ez a parancsolat tiltja a hamis esküt. Ha esküt teszünk, akkor az ne legyen elhamarkodott, hanem igazi szükségből hangozzon el. Az eskünek rendkívülinek kell maradnia. Jézus maga is tette esküt (Mt 26,63 k.), tehát nem tilt meg ez a parancsolat mindenféle esküt, sokkal inkább annak a komolyan vételét várja el.
- Tilt mindenféle erőfitogtatást Isten nevében.
- Isten akaratának hívni az emberi akaratot.

Dávid és Góliát története a 3. parancsolat tükrében:

A filiszteus Góliát úgy provokálta harcra az izráelieket, hogy a számukra legféltettebbet és legszentebbet bántotta meg: Istent. (1Sám 17,43) Dávid és Góliát harcában Dávid győzelmének nem az a jelentősége, hogy egy gyengébb legyőzi bölcsességgel vagy furfanggal a nála kategóriákkal erősebb ellenfelet. Ebben a küzdelemben, amit Dávid és Góliát folytatott, valójában Isten küzdött meg a bálványokkal, és bizonyította be hatalmát. Ennek a küzdelemnek nem elsősorban a filiszteusok számára volt nagy tanulsága, hiszen ők továbbra is imádták a saját bálványait. Isten népe számára volt jelentősége annak, hogy egy konkrét eseményen keresztül láthatták meg azt, hogy Isten nevét nem lehet büntetlenül gyalázni és szidalmazni. A parancsolatok mögött ott van Isten hatalma. És ha kell, ő maga védi meg a nevét azokkal szemben, akik hiába veszik fel, vagy nevetségessé akarják tenni. A név mögött ott áll Isten.

Dávid és Góliát történetében nem véletlenül van olyan részletesen leírva a két harcos közötti erőbeli különbség. Nem lehet semmibe venni Isten hatalmát akkor sem, ha a képviselője nem a fizikai erő vagy a hatalom képviselője.

VALLÁSPEDAGÓGIAI SZEMPONTOK

Napjaink fiataljainak megvan a maguk szlengje. Kifejezéseikben gyakran használnak éppen úgy divatos kifejezéseket, mint a normális hétköznapi nyelvezetet. A hatodikos kiskamaszok szóhasználata részben még gyermeki, de már a kamaszodás jeleként megjelennek a számukra „menőnek” tartott szavak használata is. Nagyon igyekeznek a „nagyokra” hasonlítani. Az általuk ismert és megélt közegtől függően ezek lehetnek választékosabbak, míg akár egészen alpáriak is.

Élményviláguk szerves eleme a számítógép és a digitális világ, amelynek kifejezéseit is szívesen használják a mindennapokban. A rendszeresen chaten kommunikáló fiatalok számára gyakran a hétköznapi beszédben (írásban) is természetes a rövidített mondatok és szavak használata. Miközben „digitális bennszülöttként”, kiválóan ismerik sokan a digitális világ szavait – sok hétköznapi kifejezéssel nincsenek tisztában. A hittanórán pedig sokszor még inkább ismeretlen fogalmakkal találkoznak. Ezeknek a bevezetése, előkészítése és alapos tisztázása is fontos ahhoz, hogy a tartalmuk érthető legyen a számukra. E mellett a Bibliában előforduló fogalmak gyakran eléggé elvontak (pl. megváltás, reménység). A hittanoktatásban érdemes hangsúlyt fektetni a kulcsfogalmak (akár több éven vagy több órán keresztül tartó) felépítésére is. Ez az évfolyam azonban már az elvont fogalmakhoz is egyre bátrabban nyúl, és az elvonatkoztatásra alapjaiban készsége válik.

Az Istennel kapcsolatos szavak, illetve Istenre vonatkozó kifejezőmód vonatkozásában azonban nagyon sokszor instrukcióra szorulnak. Ha nincs előttünk családi, illetve környezeti

(gyülekezeti) példa az Istenre vonatkozó tiszteletteljes kifejezésmódban, akkor a hittanórákon adjunk példát rá, saját viselkedésmódunkkal is.

ÓRAVÁZLAT JAVASLAT

Fő hangsúly: Isten tiszteletre méltó.

Kognitív: Isten neve helyes használatának és helyes írásának a tanítása.

Affektív: Az Isten neve iránti tisztelet ébresztése a gyerekekben.

Pragmatikus: Olyan helyzetek keresése, melyekben Isten nevét a tanulók helyesen és tisztelettel használják.

Óra fő része	Javaslatok	Taneszköz, célhoz kapcsolódás
Motiváció, ráhangolódás, előzetes ismeretek aktiválása	<p>Beszélgetés</p> <p>TK bevezető ábra alapján:</p> <ul style="list-style-type: none"> – Téged hogyan szólítanak? – Miért fontos a név? – Hogyan használhatjuk helyesen és helytelenül Isten nevét? 	<p>TK</p> <p>A név és a név tisztelete</p>
Feldolgozási javaslat	<p>1. A parancsolat szövege</p> <p>A ráhangoló beszélgetéshez kapcsolódva ismerjük meg a parancsolat szövegét! (le is írhatjuk: ld. munkáltatás)</p> <p><u>Aranymondás:</u> <i>„Ne mondd ki hiába Istenednek, az Úrnak a nevét!”</i> (2Móz 20,7)</p> <p>Isten nevének értelmezéséhez a MFEI 4. feladatát oldjuk meg: beszéljünk arról, mit jelent: vagyok, aki vagyok...</p> <p>2. Egy bibliai példa a 3. parancsolat megszegésére és betartására: Dávid és Góliát története.</p> <p>Fontos, hogy felolvassuk, akkor is, ha ismerik a gyerekek, mert itt a szereplők szavai a hangsúlyosak.</p> <p>Megfigyelési szempont a történethez:</p> <p style="text-align: center;">Hogyan beszél Istenről Góliát és Dávid?</p> <p>A történet elmélyítéséhez kapcsolódó feladat: MFEI 1</p> <p>3. A történet és a parancsolat egymáshoz való kapcsolását segítő feladatok:</p>	<p>TK</p> <p>A 3. parancsolat megismerése, értelmezése</p> <p>MFEI 4. feladat</p> <p>TK</p> <p>Isten nevének tisztelete egy bibliai példán keresztül</p> <p>MFEI 1. feladat</p> <p>MFEI 2. feladat</p> <p>Isten neve helyes írásának gyakoroltatása</p>

	<p>MFEI 2. Mikor írjuk nagy és kis betűvel az „Isten” szót? Mi a különbség a kettő között?</p> <p>MFEI 3. Keresztrejtvény megfejtése: Beszéljük meg, hogyan kapcsolódik a megfejtés a parancsolathoz!</p> <p>4. Isten neve és helyes használata a gyakorlatban: MFEI 5. Csoportokban vagy páros munkában oldják meg a tanulók, hogy azok is kapjanak ötleteket, akik kevésbé kötődnek az egyház életéhez, s ezért kevés tapasztalatuk van a témáról</p> <p>5. Imádság és ének – Dávid zoltárai ma</p> <p>Olvassuk el a Tudod-e?-rész! Elevenítsünk fel olyan zoltárt, amit a tanulók ismerhetnek (pl. a 23. zoltárt gyermekének változatban: Az Úr a pásztorom, ill. a korábbi években tanult énekek közül.)</p> <p>6. Összefoglalhatjuk az órán körüljárt gondolatkört a TK összefoglaló, a parancsolatot magyarázó lila mezőjének segítségével.</p> <p>7. Énekjavaslat: 23. zoltár</p>	<p>MFEI 3. feladat A történethez és a témához kapcsolódó kifejezések összegyűjtése a keresztrejtvényen keresztül</p> <p>MFEI 5. feladat Példák, helyzetek gyűjtése Isten nevének helyes használatára</p> <p>TK: Tudod-e? Az ima és ének, mint Isten nevének tisztelete, s hitünk erősítője, érzelmeink megmozgatója jelenik meg</p> <p>TK</p>
Munkáltatás	Kis kartonlapra felírja minden gyerek a parancsolat szövegét, s kis szimbólumot rajzolunk hozzá, itt: száj körvonala – használhatják a parancsolat megtanulásához és az ismétléshez is..	
Házi feladat	A parancsolat megtanulása	

TOVÁBBI ÖTLETEK

Film:

Mózes 1. rész:

<https://www.youtube.com/watch?v=AvT2WybqWWA>

Mózes 2. rész:

<https://www.youtube.com/watch?v=H2pvZpvHtao>

A Tízparancsolat (animációs film) 1. rész:

<https://www.youtube.com/watch?v=xHWCVrphzml>

A Tízparancsolat (animációs film) 1. rész:

<https://www.youtube.com/watch?v=r8aM7N0vDsU>

Képelemzési és szövegelemzési módszertani segédlet

Tankönyv: 20–21. oldal

A képen látható:

- Fiú képe, mellette gondolatok és egy kérdőjel
 - Illusztráció: Góliát harci öltözékben, parittyá, kövek, lant

A szöveg: Dávid és Góliát.

Instrukció a képolvasáshoz és a kapcsolódó szöveg elemzéséhez

1. Képolvasási javaslat:

- Adj nevet ennek a fiúnak! Miről gondolkodik?
- Olvasd el a fiú gondolatait! Te szoktál így gondolkodni?
- Milyen hasonló gondolataid vannak Istennel kapcsolatban?
- Hogyan szoktad megszólítani Istent?
- Figyeld meg a rajzokat a 21. oldalon! Mit ábrázolnak?
- Játszol-e valamilyen hangszeren?
- A képen látott hangszer melyik mai hangszerhez hasonlít?

2. Szövegelemzés

- Kik voltak a filiszteusok? Miért ellenségeskedtek a zsidó néppel?
- Milyen tulajdonságai voltak Góliátnak a történet alapján?
- Ki volt Dávid? Hány testvére volt? Mivel foglalkozott?
- Milyen tulajdonságai voltak Dávidnak?
- Mire határozta el magát?
- Miért akarták lebeszélni erről a testvérei?
- Hogyan akarta segíteni Saul király Dávidot? Miért nem sikerült?
- Hogyan történt az összecsapás?
- Mit kiabált Góliát?
- Miben hitt Góliát?
- Kiben bízott Dávid?
- Honnan vette a bátorságát Dávid?
- Mi lett az összecsapás vége?
- Mi a véleményed a történetről? Mire világított rá?
- Volt-e már a te életedben „Góliát”, akit, amit legyőztél? Hogyan sikerült?

Beszélgetéspontok az aranymondáshoz

„Ne mondd ki hiába Istenednek, az Úrnak a nevét!” (2Móz 20,7)

- Mikor szoktad emlegetni Isten nevét? Miért?
- Sorolj fel néhány imát, amit gyakran szoktál mondani!
- Hogyan szólítod meg Istent?
- Idézz fel néhány éneket, amelyben megszólítod Istent!
- Mire figyelmeztet a harmadik parancsolat?
- Tudsz példát mondani, amikor hiába veszed a szádra Isten nevét?
- Miért nem szabad ezt tennünk?

Imádságra nevelés:

<p>Szavak a földön</p> <p>a) Helyszín előkészítése A teremben a földre papírcsíkokat helyezünk el, amelyekre Isten tiszteletével kapcsolatos szavak, kifejezések vannak írva.</p> <p>b) Imádkozás Feladatutasítás:</p> <ul style="list-style-type: none">• A teremben kezdjétek el sétálni, amíg a zene szól. Olvasgassátok a szavakat, amelyeket a padlón láttok. (Ha nincs elég hely a padlón, akkor a falra is ragaszthatjuk a papírokat.)• Ha elhallgat a zene, álljatok meg egy tetszés szerinti szó mellett.• Üljetek le a sarkatokra, és csöndben imádkozzatok Istenhez magatokban azzal a szóval kapcsolatban, amit választottatok.• Ha a zene megszólal, álljatok fel lassan, és megint sétáljatok körbe. <p>Ismétlés 2-3-szor.</p>	<p>műfaj megfogalmazás imádkozás csoport felosztása kapcsolódás hely fejlesztési terület hittanosok</p> <p>hittanoktató</p> <p>eszközök</p> <p>dicsőítő hittanosok magunkban nincs tematikus szavak óra közepe egyéni imádság</p> <ul style="list-style-type: none">• mozognak• asszociálnak• magukban imádkoznak• szavakkal készül• imádkozás idejét meghatározza• papírcsíkok szavakkal• zene• elegendő hely
--	---

Órakezdéshez:

Játék: FEKETE-FEHÉR-IGEN-NEM

Játék leírása:

A játék során egyik játékos kérdez, a másik pedig válaszol. A lényeg, hogy a válaszokban tilos kimondani négy szót: fekete, fehér, igen, nem.

A játékot több módon lehet játszani:

1. Kiesős módszer: Kis létszámú csoport esetén ez ajánlott. Egy kérdező van. (Legjobb, ha a hittanoktató, mert gyorsan tud kérdezni.) Feltesz 4-5 kérdést. Aki kimondja a tiltott szót, kiesik, aki nem, az marad a következő körben. Ebben az esetben lehet győztese a játéknak.
2. Páros játék: Kettesével játszanak a gyerekek. Szerepcserével.

Teológiai kapcsolódás:

Ezt a klasszikusan ismert játékot felhasználhatjuk arra, hogy világossá tegyük a gyerekek számára, hogy mit jelent a tiltás, a név kimondásának a megtiltása.

Játék utáni megbeszélés:

1. Mennyire volt könnyű figyelni a kérdés mellett a tiltott szavakra? Milyen módszerrel lehet elkerülni azt, hogy ne mondjátok ki a szavakat? Könnyű volt? Nehéz volt a feladat?
2. Milyen érzés volt, amikor kimondtad a tiltott szavakat? Milyen érzés, hogy sikerült nem kimondani a tiltott szavakat?
3. Milyen tapasztalatot szereztél a tiltott szavak kimondásáról? Hogyan lehet elkerülni, hogy Isten nevét ne mondjuk ki hiába?

Feldolgozáshoz:

Játék: ISTEN NEVÉNEK HELYES HASZNÁLATA

Az alábbi feladatsorral a gyerekek gyakorolhatják, hogy mit jelent Isten nevének helyes használata.

Eszközök: szókétyák, íróeszköz, lapok

Előkészület: Készítsünk szókétyákat a következők szerint a csoport létszámának megfelelően két különböző szófajú kétyacsomagot.

- a. Főnevek: öröm, szeretet, kar, út, fény, világosság, szárny stb.
- b. Igék, melléknevek: ad, vigyáz, gondoskodik, fog, vezet, hatalmas, erős stb.

1. Párokat alkotunk. Két kétyát húz minden pár. Egyik kétyán egy fogalom vagy tárgy van, a másikon pedig egy ige vagy egy melléknév. Ezeket a szavakat kell felhasználni, hogy a párok Istenről alkossanak egy mondatot. Lehet hasonlatot is kitalálni. A párok írják le a mondatot egy lapra.

2. Mielőtt felolvassák a párok a mondataikat, mutassák be egy mozdulattal némán. (Felkészülésre 5 percet adjunk.) Minden mozdulat után próbálja meg a csoport kitalálni, hogy mit ábrázol a mozdulat. (Lehet szobor is.) A találgatás után olvassák fel a párok a megírt mondatot.

3. Két pár alkosson egy nagyobb csoportot. A feladat, hogy a két mondatból írjanak egy rövid imádságot.

Amikor az imádság készen van, akkor a csapatok együtt elmondják hangosan az imádságot egymás után.

Záró feladat: Foglaljuk össze, hogy mit jelent Isten nevét helyesen használni.

Gyerekek hozzászólásait felírhatjuk a táblára. A gyakorlat végén elmondhatjuk, hogy Isten nevének ez a helyes használata.

Drámapedagógiai ötlet: parittyá

Lőjünk parittyával! A célba lövést ez a korosztály (is) nagyon szereti, a parittyá viszont annyira nem közismert eszköz. Itt az ideje kipróbálni!

Kellék: zokni, vékonyabb, nagyobb konyharuha.

A zokniból csináljunk kemény gombócot, a konyharuhát fonjuk hengeresre, a közepébe tegyük a zokni, a konyharuha végeit fogjuk össze: az egyik végét a mutató- és a középső-, a másik végét a mutató- és hüvelykujjunk közé. Pörgessük meg, majd a hüvelykujjunkt eltartva

